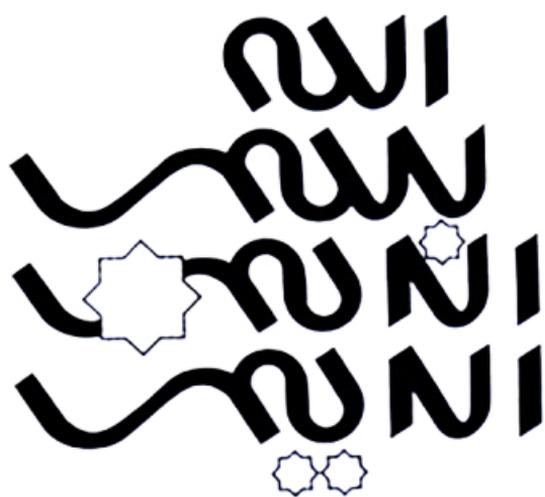

مامان! بابا!

من غول نیستم!!!

וְעַל
מַעַן
וְנִחַן
וְנִחַן

The image features a vertical arrangement of Hebrew text in a bold, black, sans-serif font. The text is organized into four horizontal lines. The first line contains the word 'וְעַל' (ve'al). The second line contains 'מַעַן' (ma'an). The third line contains 'וְנִחַן' (venichan), with a decorative eight-pointed star shape integrated into the letter 'ח'. The fourth line contains another 'וְנִחַן' (venichan), with two decorative eight-pointed star shapes positioned below the letters 'ח' and 'ן'. The overall composition is centered and minimalist.

مامان! بابا!
من غول نیستم!

محمد مسلم وافی

فهرست

- ۱۰ ..... ترس اول : فقر
- ۱۱ ..... از کدام فقر می ترسیم؟
- ۱۳ ..... وقتی آینده را پیش بینی می کنیم.....
- ۱۴ ..... فقیر شدن یا نشدن، مساله این است.....
- ۱۵ ..... فقر یا احساس فقر؟.....
- ۱۷ ..... افزایش روزی ، کاهش فقر.....
- ۲۴ ..... ترس دوم : عدم تربیت صحیح.....
- ۲۵ ..... به سختی جابجا کردن کوه.....
- ۲۶ ..... فرزند کمتر، تربیت بهتر.....
- ۲۷ ..... معایب تک فرزندی.....
- ۳۲ ..... ترس سوم: نبود امکانات تحصیلی.....
- ۳۳ ..... چه روزگاری داشتیم.....
- ۵ ۳۶ ..... ترس چهارم : کمبود منابع طبیعی.....
- ۳۷ ..... و اما نظر اسلام.....
- ۴۰ ..... ترس پنجم : اذیت های کودکان.....

- ۴۴..... ترس ششم : به خطر افتادن سلامتی مادران
- ۴۸..... قدر زر زرگر شناسد
- ۴۹..... قیمت فرزند
- ۵۵..... توکل
- ۵۶..... ترس یا فراموشی؟
- ۵۷..... فراموش نکنیم
- ۵۸..... توکل : چرا و چگونه؟
- ۶۱..... مؤلفه های توکل
- ۶۵..... رابطه توکل با فرزندآوری
- ۶۸..... مقصر کیست؟
- ۶۹..... حرف آخر

مقدمه

از سال ۱۳۷۲ و بعد از تصویب قانون کنترل جمعیت در ایران، با رایج شدن شعار فرزند کمتر زندگی بهتر، فرهنگی در بین خانواده ها رایج شد که به جرأت می توان اسم آن را **”فرزند هراسی“** نامید.

کار به جایی رسید که افرادِ دارای بیش از دو فرزند ، مورد توبیخ و حتی تمسخر دیگران قرار می گرفتند!!

متأسفانه مفاهیمی همچون **”خداوند روزی رسان است“** **”فرزند مایه برکت است“** **”به خدا توکل داشته باش“** حتی در خانواده های مذهبی نیز رو به کمرنگی نهاد.

از طرفی آمار تکان دهنده ، افت جمعیت در ایران و آسیب ها و تهدیدات خطرناکی که در سال های آینده متوجه کشور خواهد شد، هر انسان

دغدغه مندی را نگران می نماید.

در نوشتار پیش رو، درصدد بررسی
برخی از علل ترس مردم نسبت به
فرزندآوری هستیم و سعی نموده ایم
با نگاه به آیات و روایات، قدمی در
رفع فرزند هراسی برداشته باشیم.

محمد مسلم وافی

شهر مقدس قم

۱۳۹۹/۰۵/۰۵

ترس اول :

فقر

ترس اول : ترس از فقر و عدم تأمین مالی

همان بابا!
من غول
نبردستم!

بیشترین نگرانی که والدین برای
فرزندآوری دارند، ترس از فقر است.
البته ما فقر را در معنای کلی گرفته
ایم و منظور، هرگونه مشکل و کمبود
اقتصادی است که باعث می شود
والدین، تصمیمی برای آوردن فرزند یا
فرزند بیشتر نداشته باشند.

در این میان عبارت :

«كَادَ الْفَقْرُ أَنْ يَكُونَ كُفْرًا»

«نزدیک است که فقر به کفر بیانجامد»
هم بیشتر آن ها را نگران می کند.

بسیاری می گویند اگر توانایی
تأمین مالی فرزندانمان را نداشته
باشیم، امکان این که آن ها در
شرایطی رشد کنند که ایمانشان را از
دست بدهند زیاد است.

در ادامه ابتدا انواع فقر را توضیح
می دهیم...

از کدام فقر می ترسیم؟

تدریس اولی:
فقر

فقر و نیاز به خداوند :

رسول اعظم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : خدایا! با احساس نیاز به خودت مرا بی نیاز کن و با حس بی نیازی از خودت، مرا به فقر مبتلا نکن!

فقر مادی :

اولین چیزی که با شنیدن کلمه فقر به ذهن می رسد همین فقر است.

فقر النفس یا آزمندی و حرص :

قریب به اتفاق لغت شناسان عبارت «كاد الفقر...» را درباره این نوع فقر می دانند.

رسول اعظم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : فقر، مرگی بسیار بزرگ است. (پرسیده شد : فقر دینار و درهم؟) پاسخ فرمودند : **فقر دینی**^۲

امام حسن عَلَيْهِ السَّلَام : (در پاسخ به سوالی

۱. بحار الانوار ج ۷۱ ص ۳۱

۲. بحار الانوار ج ۷۴ ص ۶۳

مامان! بابا!
من غول
نیستم!

درباره فقر) فرمودند: فقر، آزمندی
و حرص نفس نسبت به هر چیزی
است.^۳

امام هادی علیه السلام: فقر، سیری ناپذیری
نفس و نومیدی شدید است.^۴

لطفا از این پس هر وقت خواستیم
برای فرزند نیاوردن بهانه ای بیاوریم از
عبارت «کاد الفقر» مایه نگذاریم!

۳. بحار الانوار ج ۷۵ ص ۱۰۳

۴. بحار الانوار ج ۷۲ ص ۱۰۹

وقتی آینده را پیش بینی می کنیم!؟

شکی نیست فقر و مشکلات مالی که عده ای از آن می ترسند و آن را بهانه فرزند نیاوردن می کنند؛ فقر به معنی نیازمندی انسان به خدا و حرص و فقر دینی نیست!

این عده به این توانایی رسیده اند که پیش بینی می کنند با آوردن یک فرزند بیشتر، ناگهان مشکلات مالی آن ها چند برابر می شود و از این مسأله می ترسند!

«شیطان شما را از فقر می ترساند و به سوی فحشا دعوت میکند»^۱

«فرزندان خود را از ترس فقر نابود نکنید. این ما هستیم که به آن ها و شما روزی می دهیم»^۲

انتخاب با شماست: پیش بینی خودتان را بیشتر قبول دارید یا وعده الهی را؟

۱. بقره آیه ۲۶۸

۲. اسراء آیه ۳۱

فقر شدن یا فقیر نشدن مسأله این است!

اگر واقعا **اعتقاد** دارید با آوردن
یک فرزند دیگر، به فقر و نداری مبتلا
می شوید و به **اقساط و بدهی** شما
افزوده می شود، خواندن ادامه این
مطلب لزومی ندارد...!!!

«هیچ جنبنده ای بر روی زمین
نیست مگر این که **روزی** او بر عهده
خداوند است»^۱.

امام کاظم علیه السلام (در پاسخ به یکی
از اصحاب که ترس از فقر را مانع
فرزند آوری دانسته بود) فرمودند: فرزند
طلب کن، همانا خدا **روزی** آن ها را
می دهد^۲.

اگر نوبت شماست روزی فرزند
بعدی را بدهید، با این همه گرانی!
حتما بی خیال نان خوری دیگر شوید!
ولی اگر خدا قرار است بدهد...

۱. هود آیه ۶

۲. وسائل الشیعه ج ۲۱ ص ۳۶۰

فقر یا احساس فقر؟

بیاییم افکار خودمان را با دستورات اسلام مقایسه کنیم:

چه زمانی بیشتر احساس فقر یا بی پولی می کنیم؟ (از دیدگاه ما):

- * وقتی به طور کلی درآمد کم است.
- * وقتی مخارج از درآمد بیشتر است.
- * وقتی برای خرید شب عید یا شروع سال تحصیلی به بازار می رویم و توان خرید نداریم.
- * وقتی توانایی برآورده کردن درخواست فرزندانمان را نداریم.

و البته از دید عده ای وقتی فرزند جدیدی به دنیا می آید و مخارج چند برابر می شود!!!

حالا ببینیم اسلام چه عواملی را موجب به وجود آمدن مشکلات مالی می داند و چه راهکارهایی برای افزایش روزی تعیین کرده است. البته ذکر این نکته ضروری است که هیچ یک از این موارد تمام علت

نیستند و نباید به روایات، یک بعدی نگاه کرد. مسلماً نمی شود کار و تلاش و مقتضیات اجتماعی را نادیده گرفت ولی شکی نیست عمل به دستورات اسلام در دوری از فقر راهگشاست. البته به این امید که شکر نعمت ثروت را هم به جا می آوریم.

تمامی مواردی که در صفحات بعدی آمده، سند روایی دارد که بعضی از آن ها ذکر شده است.

افزایش روزی ، کاهش فقر

امام باقر علیه السلام : کار **خیر** و **صدقه** ،
فقر را از بین می برند، بر عمر می
افزایند و هفتاد مرگ بد را از صاحب
خود دور می کنند.^۱

امام صادق علیه السلام : دست هایتان را قبل
و بعد از غذا خوردن بشوید، که فقر را
می برد و بر عمر می افزاید.^۲

امام صادق علیه السلام : هر کس لباس تمیز
بپوشد، خود را خوشبو کند، خانه اش
را گچکاری کند، جلوی در خانه خود
را جارو کند، حتی روشن کردن چراغ
قبل از غروب خورشید فقر را می برد
و روزی را زیاد می کند.^۳

امام علی علیه السلام : خانه های خود را
از تار عنکبوت تمیز کنید، زیرا باقی
گذاشتن آن در خانه ، فقر می آورد.^۴

۱. من لایحضره الفقیه ج ۲ ص ۶۶

۲. محاسن ص ۴۲۵ ح ۲۲۵

۳. وسائل الشیعه ج ۵ ص ۷

۴. وسائل الشیعه ج ۵ ص ۳۲۲

امام صادق علیه السلام : خواب بین
الطلوعین شوم است و موجب طرد رزق،
زشتی و زردی چهره و تغییر آن می
شود؛ خداوند ارزاق را بین طلوع فجر
تا طلوع خورشید تقسیم می کند؛
از خوابیدن در این هنگام پرهیز
کنید!

امام علی علیه السلام : بد دهنی و فحاشی
نسبت به برادر مسلمان، موجب
بی برکتی و واگذار شدن او به خودش
خواهد شد.^۱

امام صادق علیه السلام : کسی که به
خانواده اش احسان کند روزی اش زیاد
می شود.^۲

امام علی علیه السلام : استغفار روزی را زیاد
می کند.^۳

رسول اعظم صلی الله علیه و آله : دروغ روزی را کم
می کند.^۴

---

۱. مکارم الاخلاق ص ۳۰۵
۲. کافی ج ۲ ص ۳۲۶
۳. بحار الانوار ج ۷۱ ص ۱۰
۴. بحار الانوار ج ۷۲ ص ۳۱
۵. الترغیب و الترهیب ج ۳ ص ۵۹۶

امام علی علیه السلام: بنده به سبب بی صبری ، خودش را از روزی حلال محروم می کند و بیشتر از روزی مقدر نصیبش نمی شود.^۱

امام رضا علیه السلام: هر کسی به رزق و روزی کم از خدا راضی باشد، خداوند از عمل کم او راضی خواهد بود.^۲

سایر عوامل افزایش روزی :

انفاق مال	صله رحم
وضو داشتن	نماز شب
توکل بر خدا	شکر نعمت
کم حرفی	ازدواج
زیارت قبر امام حسین (ع)	
امر به معروف و نهی از منکر	
حضور در مسجد قبل از اذان	
خواندن نماز اول وقت	
انگشتر عقیق در دست راست کردن	
زیاد صلوات فرستادن	

۱. شرح نهج البلاغه ج ۳ ص ۱۶۰

۲. بحار الانوار ج ۸۷ ص ۳۵۷

ماهان! بابا!
من غول
نیمه است!

به تأخیر نینداختن شستن ظروف غذا

دعا برای پدر و مادر

ترک معصیت

دعا کردن بر سر سفره

صدقه دادن

روشن کردن چراغ قبل از غروب

قرآن خواندن

صبح زود به دنبال کسب رفتن

خلال کردن و مسواک کردن

خواندن آیت الکرسی

میانه روی در اقتصاد

خواندن زیارت عاشورا

خوش رفتاری با همسایه

شانه کردن محاسن

تدریس اول
تفصیل

فارغ از این که بسیاری از معضلات ناشی از **بَرَج** (مخارج بیهوده و اضافه) است نه **خَرَج**، همه ما در اطراف خود افراد زیادی می شناسیم که به دلایل مختلف با مشکلات مالی دست و پنجه نرم می کنند. هر کس راه حلی برای مشکل خود جستجو می کند. یکی تلاشش را بیشتر می کند، یکی از دیگران قرض می گیرد، یکی دست به دامن اذکار و ادعیه می شود و بعضی نیز به ناشکری و گله گذاری از وضعیتشان زبان باز می کنند.

ضمن ارج نهادن به تلاش و کوشش که در اسلام به آن بسیار سفارش شده ، دیدیم که اسلام نسخه های کلیدی ارائه کرده است. ان شاءالله عمل کننده و مهمتر از همه شاکر باشیم.

ترس دوم :
عدم تربیت صحیح

ترس دوم: ترس از عدم تربیت صحیح

عده ای که خجالت می کشند
ترس از فقر را بهانه فرزند نیاوردن
عنوان کنند، خود را مشمول این ترس
کرده اند! ولی گویا فراموش کرده اند
که:

هدایت به دست خداست و تو
نمی توانی هر که را دوست داری
(بدون توفیق الهی) هدایت کنی!

پس اگر لطف الهی نباشد ما
چکاره ایم؟ چه بسا بزرگانی که در
تربیت فرزندان موفق نبودند و این
مسأله ارتباطی به تعداد فرزندان
ندارد.

فکر کنید و پاسخ دهید کدام
گزینه صحیح است؟

۱. هرچه تعداد فرزندان بیشتر باشد
بچه‌هایی تربیت تر بار می آیند.
۲. هرچه تعداد فرزندان بیشتر باشد
امکان بزه‌کار شدن آن‌ها بیشتر است.
۳. هرچه تعداد فرزندان بیشتر باشد
تربیت آن‌ها سخت تر است.

به سختی جابجا کردن کوه!

۱. اصول تربیتی یک علم است و چون علم است نیاز به آموزش دارد.

۲. اجرای مباحث تربیتی یک فن است و چون یک فن است نیاز به تمرین دارد.

۳. عمل کردن به اصول تربیت دینی یک هنر است و چون یک هنر است نیاز به زیانمایی دارد.

۴. تربیت صحیح فرزند یک توفیق است و چون یک توفیق است باید آن را از خداوند بزرگ طلب کرد.

تربیت دوم:
علم تربیت
صمیمی!

فرزند کمتر، تربیت بهتر!

ما در این مجموعه قصد نداریم یک طرف به قاضی برویم. شکی نیست فرزندان کمتر و پدیده ای که از آن به عنوان تک فرزندی یاد می شود، محاسنی هم دارد از جمله :

۱. کودک تک فرزند به طور کامل مورد توجه و علاقه والدین است. این عامل سبب می شود کودک حس کند شخص مهمی است.

۲. حضور در خانواده ای که فقط شامل افراد بالغ است، باعث می شود کودک پیش از زمان معمول، سخن گفتن را آغاز کند و روحیه اجتماعی نیرومند تری داشته باشد.

۳. کودک رقیبی ندارد و کسی حسادتش را تحریک نمی کند. نیاز به دعوا برای تصاحب چیزی ندارد و معمولاً احساس امنیت و اعتماد به نفس زیادی دارند.

البته از دیدگاه بسیاری از روانشناسان کودک، نکات بالا مزیت محسوب نمی شوند و یافته های میدانی نیز تا حدودی نظر آن ها را تأیید می کند.

حالا به کفه دیگر ترازو نگاه می کنیم؛ مقایسه با شما...

معایب تک فرزندی

۱. وابستگی شدید والدین به تک فرزند، سبب اضطراب تک فرزند می شود و همیشه نگران است که اگر صدمه ای به او برسد، والدین دچار صدمه روحی شدید خواهند شد.

۲. حساسیت فراوان والدین درباره رفتار و گفتار تک فرزند که او را به رفتار و گفتاری نامطلوب می کشد و لوس می شود.

۳. مراقبت بیش از حد والدین که استقلال تک فرزند را به خطر می اندازد، وابستگی شدید تک فرزند که مانع دوست یابی او در ارتباط با همسالان می شود.

۴. تأثیر منفی بر رشد تک فرزند به جهت نبودن رقابت، بازی یا درگیری با برادر یا خواهر

۵. تسلیم پذیری والدین و عدم مخالفت با تک فرزند که سبب شکنندگی و آسیب پذیری در آینده می شود و نمی تواند ناامیدی ها و فشار های روحی را تحمل کند.

۶. کودک به جهت نداشتن برادر و خواهر در منزل از ایجاد ارتباط با همسالان خجالت می کشد.

۷. کودک تک فرزند دوست و همدمی در منزل ندارد، بنابراین برخی از احساسات را تجربه نمی کند و فرصتی برای کنترل و مدیریت آن ها نخواهد داشت.

۸. برخورد بزرگانه با کودک سبب می شود جلوی بچگی کردن او گرفته شود.

۹. کودک تک فرزند، کمتر با مشکلات مواجه می شود و در معرض تجربه شکست، ناکامی، رانده شدن و... قرار نمی گیرد و شرایطی را که لازمه ی بلوغ روحی و روانی است تجربه نمی کند.

۱۰. تمایل والدین به حمایت از تنها فرزندشان، مانع از آن می شود که فرزندشان عواقب اشتباهات خود را بیازماید و مسئولیت عمل خود را بپذیرد. آن ها هیچ گاه در مقام انتقاد از فرزندشان بر نمی آیند، با او مخالفت نمی کنند و همواره تسلیم خواسته های او می شوند تا از این طریق مانع ناراحت شدن او شوند.

۱۱. در خانواده های چند فرزندی دعواهای مکرر، جریحه دار شدن احساسات و عصبانیت رایج است و کودکان معمولاً برای کنترل این احساسات راهی مناسب می یابند و بار دیگر باهم بازی می کنند.

۱۲. از آن جا که تمام نیازهای تک فرزندها، برآورده می شود و کمتر با ناکامی روبرو می شوند، آنان نمی توانند ناامیدی ها و فشارهای روحی را تحمل کنند.

۱۳. چنانچه توهینی به آن ها شود، بی آنکه قصد و غرضی در کار باشد این توهین را رفتاری عمدی و به پشتوانه نیتی خاص تفسیر می کنند.

۱۴. چنان چه از مسأله ای رنجیده خاطر شوند ، این حالت را تا مدت های مدیدی در درون خود زنده نگاه می دارند.

۱۵. آن ها فقط به برقراری روابطی علاقه مند اند که در برگیرنده منافع آنان باشد و احساساتشان را نیز جریحه دار نکند. آن ها ممکن است ناراحتی های خود را برای دیگران بیان نکنند و فردی درون گرا شوند.

البته ممکن است در اطراف شما تک فرزندی باشند که مشخصات ذکر شده ی اخیر را نداشته باشند ولی فراموش نکنیم که با استثناء ها اصول را نمی نویسند.

قرس سوم :
نبودن امکانات
تحصیلی در آینده

ترس سوم : ترس از نبود امکانات تحصیلی در آینده

خاطره بازی

۱. در سال های دهه شصت مدارس دو و حتی سه شیفته بود.
۲. در همان سال ها صدها و شاید هزاران مدرسه کپری داشتیم.
۳. تعداد دانش آموزان هر مدرسه از ششصد یا هفتصد نفر کمتر نبود.
۴. کلاس درس کمتر از چهل، پنجاه نفره به ندرت پیدا می شد.
۵. برخی دانش آموزان به ویژه دختران دبیرستانی برای رسیدن به مدرسه راه های طولانی را طی می کردند.

چه روزگاری داشتیم!

۱. الان در بسیاری از شهرستان ها مدارس تک نوبته شده اند.

۲. مدارس کپری تقریبا از سیستم آموزشی حذف شده اند.

۳. جمعیت دانش آموزان هر مدرسه به شدت کاهش یافته است.

۴. در اغلب کلاس ها بیشتر از سی و چند دانش آموز نمی بینیم.

۵. با عنایت به برخی کم کاری ها و با وجود خیرین مدسه ساز شاهد پراکندگی مناسب مدارس در سطح کشور هستیم.

حال کمی فکر کنیم: باوجود جنگ، تحریم، بعضی کم کاری ها و مشکلات متعدد اکنون نسبت به گذاشته چه وضعی داریم؟ در آینده با تدابیر مناسب، مسلما وضع بهتری خواهیم داشت.

تدریس سوم:
نمودار امکانات
تدوینی در آینده

ترس چهارم:
کمبود منابع طبیعی

ترس چهارم: ترس از کمبود منابع طبیعی

ما همان بابا!
من غول
نیستم!

بسیاری از کسانی که با راهکارهای افزایش جمعیت مخالفت می‌کنند با بیان آمار و ارقام ریاضی از پایان یافتن منابع طبیعی همچون آب و غذا و پدیده انفجار جمعیت ابراز نگرانی می‌کنند.

البته این نگرانی مطلب جدیدی نیست، ویلیام مالتوس در حدود دو است سال پیش معتقد بود که موجودات زنده با سرعت سرسام‌آوری تکثیر پیدا می‌کنند و جمعیت به شکل تصاعد هندسی زیاد می‌شود؛ در حالی که وسایل ارتزاق در بهترین شرایط با یک تصاعد ریاضی بالا می‌روند و این امر باعث قحطی می‌شود.

اکنون از این نظریه ده‌ها سال گذشته و جمعیت جهان چندین برابر شده است ولی فارغ از جنایت‌های ستمگران و خیانت‌های حاکمان بعضی از کشورهای جهان، نه تنها قحطی رخ نداده بلکه با فناوری‌های جدید

روز به روز تولید مواد غذایی افزایش یافته است.

و اما نظر اسلام ...

در آیات متعددی از قرآن، صریحاً سخن از رازقیت خداوند رفته است و این که هیچ جنبنده ای نیست، مگر این که خداوند رحمان، روزی وی را برعهده گرفته است و تأمین می نماید. از این رو ترس از فقر و ناکافی بودن منابع طبیعی، دلیل موجهی برای تنظیم خانواده و کنترل جمعیت نیست.

قال رسول الله ﷺ: إِتَّخِذُوا الْأَهْلَ؛
فَإِنَّهُ أَرْزُقُ لَكُمْ
خانواده تشکیل دهید، که مایه
فزون‌ی روزی شماست^۱.

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا، أَحْيَاءَ وَ أَمْوَاتًا
آیا ما به زمین گنجایش فراگیری و
حمل زندگان و مردگان را ندادیم؟^۲

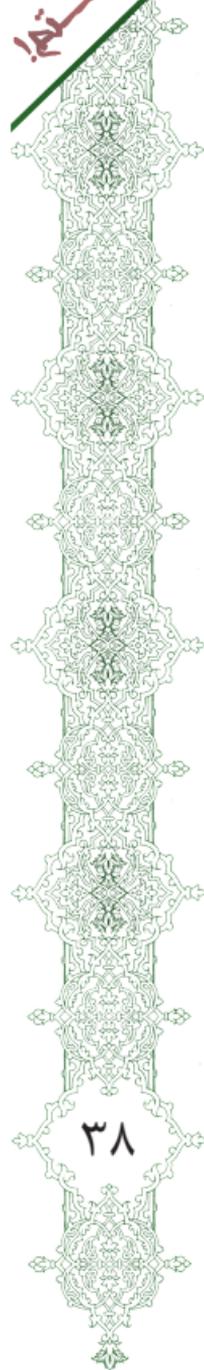
رسول اعظم ﷺ فرمودند: بی همسران

۱. کافی ج ۵ ص ۳۲۹

۲. مرسلات ۲۵ و ۲۶

خود را تزویج نمایید، زیرا خداوند
اخلاق آنان را نیکو، روزی آنان را وسیع
و به جوانمردی آنان خواهد افزود.^۳

ماهان! بابا!
من غول
نیمه استم!

قرس پنجم:
اذیت های کودکان

ترس پنجم : ترس از اذیت های کودکان

محمد بن مسلم می گوید نزد
امام صادق علیه السلام نشسته بودم که یونس
بن یعقوب وارد شد. در حالی که ناله
می کرد

امام صادق علیه السلام به وی فرمود : «چه
شده که تو را نالان می بینم؟»
گفت : کودکی دارم که سراسر
شب، ما را اذیت می کند.

امام صادق علیه السلام به وی فرمود : «ای
یونس! پدرم محمد بن علی علیه السلام از
پدرانش ، از جدم پیامبر خدا صلی الله علیه و آله نقل
کرد که جبرئیل علیه السلام بر وی فرود آمد
در حالی که پیامبر خدا و علی علیه السلام ناله
می کردند.

جبرئیل علیه السلام گفت : ای دوست خدا!
چه شده که تو را نالان می بینم؟
پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود :
«دو کودک داریم که از گریه آنان ،
اذیت شده ایم.»

جبرئیل علیه السلام گفت : صبر کن ، ای
محمد! چرا که به زودی برای این
قوم، پیروانی برانگیخته می شوند
که هرگاه یکی از آنان گریه کند،

گریه اش تا ۷ سالگی (لا إله إلا الله) است و وقتی از ۷ سالگی گذشت، گریه اش تا بلوغ آمرزش خواهی برای پدر و مادرش است. و چون از بلوغ گذشت، هر کار نیکی که آورد (پاداشی نیز) برای پدر و مادرش داشته باشد و هر کار ناشایستی که آورد، (مجازات) بر آنان نباشد.^۱

درس نهمه
ادبیت های
مردگان!

قرسی ششم :
به خطر افتادن
سلامتی مادران

ترس از به خطر افتادن سلامتی مادران

بسیاری از مادران تحت تأثیر تبلیغات نادرست و متأسفانه هدف دار گمان می کنند باردار شدن های متعدد باعث به هم ریختگی اندام های آنان خواهد شد. البته این مسأله تا حدودی درست است ولی یافته های دانشمندان غربی نشان می دهد این مشکل نه تنها جدی نیست و با تغذیه ، ورزش و مراقبت مناسب قابل حل است بلکه اصلا مشکل محسوب نمی شود.

ما برخی از یافته های پزشکی که مورد تایید سازمان بهداشت جهانی WHO هم قرار گرفته به شما ارائه می کنیم :

۱. بارداری به خصوص اگر قبل از ۳۰ سالگی اتفاق بیفتد، از احتمال بروز سرطان تخمدان می کاهد و اگر دو بار حاملگی اتفاق بیفتد احتمال سزطان تخمدان از کشنده ترین انواع سرطان در زنان است تا ۵۰ درصد کاسته می شود.

۲. زنانی که هرگز باردار نشده اند بیشتر دچار فیبروم رحمی می شوند، همین طور احتمال ابتلای به سرطان رحم دو تا سه برابر بیشتر است.

۳. در بیماری «اندومتریوز» که بافت های داخل رحمی در مکانی غیر عادی مثل تخمدان و لگن رشد می کنند، بیمار با درد های شدید لگنی به خصوص در چند روز قبل از شروع عادت ماهیانه روبرو است. اما به وسیله بارداری، به دلیل تغییرات هورمونی ایجاد شده، رشد مناطق دارای اندومتریوز متوقف می شود و از چسبندگی های مضر این بیماری جلوگیری می شود؛ در نتیجه بیمار دیگر درد نمی کشد.

۴. بیماری دیگری که در دوران بارداری از پیشرفت باز می ماند، بیماری تنبلی تخمدان یا بیماری تخمدان پلی کیستیک است.

۵. مغز مادرانی که تازه صاحب فرزند شده اند به دلیل تعاملات جدید با نوزاد رشد می کند و منحنی یادگیری مادر به سمت بالا صعود می کند.

تسلی ششم:
به خاطر افتادن
سلامتی مادران!

۶. تغییرات هورومونی در بدن مادر و تلاش آن‌ها برای ارتباط برقرار کردن با نوزاد تازه متولد شده و تأمین نیازهای او باعث می‌شود تعداد سلول‌های مغزی افزایش پیدا کند.

البته ذکر این نکته ضروری است که نباید با بارداری‌های نامنظم و بدون برنامه، سلامت مادر را به خطر انداخت.

قیمت فرزند

قدر زر زرگر شناسد

در این کتابچه سعی شد برخی از نگرانی‌هایی که باعث می‌شود والدین از اقدام به آوردن فرزندان بیشتر و حتی فرزند اول پرهیز کنند بیان شود.

به نظر می‌رسد بعضی نمی‌دانند قیمت فرزندشان چقدر است و چه برکات عجیبی برای تولد هر فرزند به زندگی آنان داده می‌شود.

شاید اگر بدانیم چه گشایش‌هایی در این دنیا و چه پاداشی در آخرت از قَبْلِ فرزندانمان نصیب ما می‌شود؛ بعضی از بهانه‌های فرزند نیاوردن محلی از اعراب نداشته باشند.

در صفحات بعدی از میان روایات اهل بیت علیهم‌السلام نکاتی درباره قیمت فرزندان بیان خواهد شد.

قیمت فرزند

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا يَمْنَعُ الْمُؤْمِنَ أَنْ يَتَّخِذَ أَهْلًا لَعَلَّ اللَّهَ يَرْزُقُهُ نَسَمَهُ تُثْقِلُ الْأَرْضَ بِإِلَهِ إِلَّا اللَّهَ

چه چیز مانع آن است که فرد مؤمن، همسر اختیار کند؟ شاید خداوند از این راه فرزندی به او ببخشد که زمین را با گفتن لا اله الا الله سنگین نماید.^۱

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أُطْلَبُوا الْوَلَدَ وَالْتِمَسُوهُ فَإِنَّهُ قُرَّةُ الْعَيْنِ وَرِيحَانَةُ الْقَلْبِ

فرزند بخواهید و آن را طلب کنید؛ چرا که مایه روشنی چشم و شادی قلب است.^۲

قال الإمام الكاظم (ع): سَعَدَ امْرُؤٌ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى خَلْفًا مِنْ نَفْسِهِ

کسی خوش بخت است که نمیرد تا جانشینی از [نسل] خود را ببیند.^۳

۱. وسائل الشیعه، ج ۱۴، ابواب مقدمات النکاح و آداب، باب ۱

۲. مکارم الاخلاق، ج ۱ ص ۴۸۰

۳. عیون اخبار الرضا ج ۱ ص ۳۰

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: لَا يَدَعُ أَحَدُكُمْ
طَلَبَ الْوَلَدِ؛ فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا مَاتَ وَ لَيْسَ
لَهُ وَلَدٌ انْقَطَعَ اسْمُهُ

هیچ یک از شما نباید فرزندخواهی
را وا گذارد؛ چرا که وقتی انسان بمیرد
و فرزندی نداشته باشد، از نام و آوازه
می افتد.^۴

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: بَيْتٌ لَا صَبِيَانَ
فِيهِ لَا بَرَكَهَ فِيهِ
خانه ای که کودک در آن نباشد،
برکت در آن نیست.^۵

قال الإمام الرضا (ع): إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ
تَعَالَى إِذَا أَرَادَ بَعْدَ خَيْرٍ لَمْ يُمْتَهُ حَتَّى
يُرِيَهُ الْخَلْفَ
بی تردید هرگاه خداوند تبارک و
تعالی خیر بنده ای را بخواهد، او را نمی
میراند تا جانشینش (فرزند صالح) را به
او نشان دهد.^۶

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا وُلِدَ فِي
أَهْلِ بَيْتِ غُلَامٍ إِلَّا أَصْبَحَ فِيهِمْ عَزٌّ لَمْ
يَكُنْ
در هیچ خانواده ای پسری زاده
نشده، مگر آن که عزتی یافتند که

۴. کنز العمال ج ۱۶ ص ۲۸۱

۵. کنز العمال ج ۱۶ ص ۲۷۴

۶. من لا يحضره الفقيه ج ۳ ص ۴۸

پیش از آن نداشتند.^۷

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: رِيحُ الْوَالِدِ مِنْ
رِيحِ الْجَنَّةِ
بوی فرزند، (نسیمی) از بوی بهشت
است.^۸

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:
الْوَالِدُ لِلْوَالِدِ رِيحَانَةٌ مِنْ اللَّهِ يَشْمُهَا،
(قَسَمَهَا) بَيْنَ عِبَادِهِ
فرزند برای پدر، گلی خوش بو از
جانب خداست که آن را می بوید. (این
گل را خداوند) میان بندگانش تقسیم
کرده است.^۹

رسول اعظم ﷺ می فرمایند: هر
خانه ای که در آن دختر باشد، هر روز
دوازده برکت و رحمت از آسمان ارزانی
اش می شود و زیارت فرشتگان از آن
خانه قطع نمی گردد در حالی که در
هر شبانه روز برای پدر آن دختران
عبادت یک سال نوشته می شود.^{۱۰}

۷. المعجم الأوسط ج ۷ ص ۲۴۴

۸. کنز العمال ج ۱۶ ص ۲۷۴

۹. بحار الانوار ج ۱۰۴ ص ۹۸

۱۰. مستدرک الوسائل ج ۱۵ ص ۱۱۷

بکر بن صالح می گوید : به امام کاظم علیه السلام نوشتم : «من پنج سال است که از فرزنددار شدن خودداری کرده ام و این بدان جهت است که همسرم آن را ناخوش می دارد و می گوید : به خاطر کمی مال، پرورش آنان برای من سخت است. نظر شما چیست؟» امام علیه السلام در پاسخ من نوشت : «فرزند بخواه؛ چرا که خداوند عزوجل روزی آنان را می دهد»^{۱۱}.

رسول اعظم صلی الله علیه و آله: هنگامی که زن آبستن می شود، مانند کسی است که روزها روزه بگیرد و شبها در عبادت خدا شب زنده دار باشد^{۱۲}.

الأمام زین العابدین علیه السلام: مَنْ سَعَادَةٌ الرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ لَهُ وُلْدٌ يَسْتَعِينُ بِهِمْ
از سعادت مرد ، داشتن فرزندان است که از آنها کمک بگیرد^{۱۳}.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله: إِنْ لِكُلِّ شَيْءٍ ثَمَرَةٌ، وَ ثَمَرَةُ الْقَلْبِ الْوَلَدُ
هر چیزی میوه ای دارد و میوه دل فرزند است^{۱۴}.

۱۱. الکافی ج ۶ ص ۳
۱۲. وسائل الشیعه ج ۲۱ ص ۴۵۱
۱۳. الکافی ج ۶ ص ۲
۱۴. کنز العمال ج ۱۶ ص ۴۵۷

الإمام الصادق عليه السلام: الْبَنُونَ نَعِيمٌ وَ
 الْبَنَاتُ حَسَنَاتٌ وَ اللَّهُ يُسْأَلُ عَنِ النَّعِيمِ ،
 وَ يُثِيبُ عَلَى الْحَسَنَاتِ
 پسران، نعمت اند و دختران نیکی.
 خداوند، از نعمت‌ها سؤال می کند و
 به نیکی‌ها پاداش می دهد.^{۱۵}

رسول اعظم صلی الله علیه و آله می فرمایند :
 هنگامی که زنی باردار می شود، از
 هنگام بارداری تا وقتی که زایمان
 نماید و تا پایان دوران شیر دادن به
 فرزند مانند مجاهدی است که در راه
 خدا جهاد می نماید و چنانچه در این
 مدت از دنیا برود، ثواب و اجر شهید به
 او داده خواهد شد.^{۱۶}

رسول اعظم صلی الله علیه و آله می فرمایند :
 هنگامی که زن باردار می شود، همانند
 روزه دار شب زنده دار و مجاهدی است
 که با جان مالش در راه خدا جهاد
 می کند و هنگامی که فارغ شود،
 پاداشی دارد که نمی دانی عظمت آن
 چقدر است و هنگامی که شیر بدهد،
 در هر بار مکیدن، پاداش آزاد کردن
 یکی از فرزندان اسماعیل عليه السلام برای

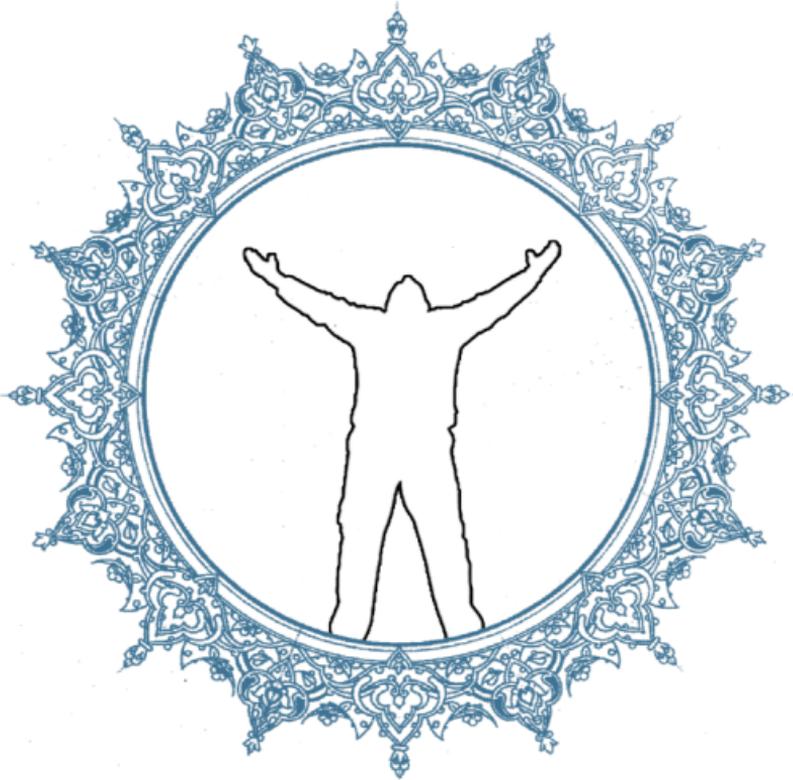
۱۵. الکافی ج ۶ ص ۵

۱۶. من لایحضره الفقیه ج ۳ ص ۳۶۶

اوست و آن گاه که شیر دادن تمام
شود، فرشته ای بر پهلوی او می زند
و می گوید: عمل را از نو آغاز کن که
بی تردید آمرزیده شدی^{۱۷}.

مامان! بابا!
من غول
نیستم!

توکل

ترس یا فراموشی

در این کتابچه سعی شد بخشی از دلایلی که برای عدم فرزند آوری مطرح است بیان و در حد امکان به آن ها پاسخ داده شود. البته بهانه های دیگری نیز برای این مسأله آورده می شود که می توان ترس از مشکلات اشتغال در آینده، مورد تمسخر دیگران واقع شدن و... را نام برد.

به نظر می رسد در میان تمام این ترس ها یک عامل کلیدی فراموش شده است : «نقش محوری خدا»

اگر مشکلات مطرح شده در فرزند آوری بهانه نباشد و واقعا از نگرانی والدین نشأت گرفته باشد، پیشنهاد می کنیم چند صفحه بعدی را بخوانید و در صورت امکان در جایی نصب یا با خود حمل کنید تا دوباره فراموشی حاصل نشود!!!

فراموش نکنیم

روشنی

مشکلات و نابسامانی های زیادی امروزه جوامع بشری را تهدید می کند. اضطراب، افسردگی و مقابله با بحران های مادی و معنوی از معمولی ترین و متداول ترین مشکلات مردم هستند. برای درمان این نابسامانی ها و اختلالات روانی نسخه های مختلفی ارائه شده است. تجربیات مشاوره ای یکی از پژوهشگران حوزه روان شناسی دینی با افراد مختلف نشان داده است که توکل به خدا نه تنها در دادن جرأت، افزایش اعتماد به نفس و میزان ریسک پذیری افراد مؤثر است، بلکه در کاهش اضطراب و ترس های روحی و درمان بسیاری از وسواس های فکری روشی کارایی دارد.

شاید اگر از بسیاری از مردم پرسیده شود معنای دقیق توکل چیست؟ نتوانند جواب قانع کننده ای بدهند. احتمالاً تعاریف بعضی به تنبلی نزدیک شود و بعضی دیگر به بی اراده بودن انسان.

توکل : کجا؟ چگونه؟

توکل در رابطه فرد با خدا مطرح است، این رابطه در اعمال انسان تأثیر داشته و رابطه فرد با خدا را نمایان می‌سازد. انسان رابطه خویش با خدا را از طریق دعا، انجام فرایض و مستحبات نیز نشان می‌دهد؛ ولی در توکل، جنبه‌ای از رابطه فرد با خدا نمایان است که تلویحا فرد متوکل پیش فرض‌هایی را پذیرفته که مهم‌ترین آن‌ها ایمان به قدرت، حکمت و شفقت خداوند به بندگان است و همین جنبه اعتقاد و ایمان است که رابطه توکل گونه را از انواع دیگر رابطه‌های متمایز می‌کند.

فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
همین که عزم کردی و تصمیم
گرفتی، به خدا اعتماد و کار خود را
دنبال کن!

اگر واقعا به خدا توکل کرده
اید شک نکنید هیچ و باز هم هیچ
مشکلی سد راه شما نخواهد بود.

توکل

در توکل ما باید به وعده های خداوند در قرآن علم و ایمان داشته باشیم و بدانیم که خداوند به اهداف خود خواهد رسید و تلاش های انسان در راه خدا بی نتیجه نخواهد ماند.

وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنْصَبِرَنَّ عَلَىٰ مَا آذَيْتُمُونَا وَعَلَىٰ اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ

و چرا بر خدا توکل نکنیم و حال آن که ما را به راه هایمان رهبری کرده است؟ و ما بر آزاری که به ما رساندید البته صبر خواهیم کرد و اهل توکل باید تنها بر خدا توکل کنند.^۲

لازمه ی پیاده کردن توکل در عمل، تشخیص وظیفه و تفکیک این امر است که مسئولیت انسان در کوشش و تلاش تا چه حدی است و از چه مرزی دیگر مسئولیت انسان تمام شده تلقی می گردد و فرد باید این کار را به کاردان واقعی (یعنی خداوند متعال) واگذار نماید.

حل این پرسش پیش می آید

که محدوده توکل تا کجاست؟

از امام رضا (ع) پرسیدند: حد توکل چیست؟ حضرت فرمودند: این که با وجود خدا از هیچ کس نترسی.^۳

از لحاظ عملی انسان باید تا آنجا که در توان دارد به تدبیر امور پردازد و در جایی که تدبیر امور از عهده اش خارج است باید به خداوند متعال توکل کند. بین توکل و اقدام عملی برای انجام کارها منافاتی وجود ندارد. می توان بر خداوند توکل کرد و از او در حصول مقاصد یاری جست و در عین حال از علل و اسباب نیز برای حصول نتیجه استفاده کرد.

از لحاظ اعتقادی انسان باید باور داشته باشد، زمانی تلاش هایش مثمر ثمر خواهد بود که توأم با خدا و مشیت الهی باشد؛ یعنی کوشش انسان برای رسیدن به مطلوب هرچند لازم است ولی کافی نیست.

مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ
هر که اتکایش به خدا باشد، خدا
برای او کافی است.^۴

۳. امالی صدوق ص ۲۴۰

۴. طلاق ۳

مؤلفه های توکل

۱. نسبت دادن امور و اتفاقات به خدا
اعتماد قلبی به خداوند و اسناد
امور و اتفاقات به خدا در ایجاد آرامش
درونی به حدی مؤثر است که موجب
می شود اضطراب و تشویش در فرد
متوکل از بین رفته و فرد به راحتی در
راه حصول نتیجه گام بردارد.

از علائم و ویژگی های افراد متوکل
این است که از روی آوردن روزگار به
خود نمی بالند و از مشکلات دچار
تشویش و اضطراب نمی شوند. در
حقیقت حال این افراد مانند اشخاصی
است که به قلعه عظیمی پناه برده
اند و در آن را به روی دشمن بسته اند
، لذا اضطراب و خوف برای آنان معنی
ندارد.

قال امیرالمؤمنین (ع) : مَنْ تَوَكَّلَ
عَلَى اللَّهِ ذَلَّتْ لَهُ الصَّعَابُ وَ تَسَهَّلَتْ
عَلَيْهِ الْأَسْبَابُ

هرکس به خدا توکل کند،
دشواری ها برای او آسان می شود

و اسباب برایش فراهم می گردد.^۵

۲. معنی الهی دادن به اتفاقات زندگی

افراد متوکل به اتفاقات زندگی معنی می دهد که آنان را تعبیر و تفسیر پدیده های زندگی کمک نمونه و به توازن شناختی و عاطفی آنان کمک می کند.

این افراد با تمام کوششی که در راستای رسیدن به مطلوب و مقصود به کار می گیرند، اگر نتیجه موافق طبعشان نبود، باور دارند که خیر واقعی را خداوند می داند.

وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ
لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ
لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

چه بسا ناخوش دارید چیزی را در حالی که خیر شما در آن باشد، و چه بسا از چیزی خوشتان آید در حالی که بدی شما در آن باشد. خدا می داند در حالی که شما نمی دانید.

۳. امیدوار بودن به خدا

یکی دیگر از ابعاد توکل به خدا، امیدواری انسان متوکل به لطف خداوند متعال در شرایط سخت زندگی است. امیدواری برای رسیدن به مطلوب و نجات یافتن از ناراحتی‌ها و غم و اندوه و گشایش گرفتاری‌ها، همه از برکات توکل است.

فرد متوکل به وعده‌های یاری خدا در قرآن اعتقاد و ایمان دارد؛ لذا در گرفتاری‌ها خود را نمی‌بازد. نمونه‌های زیادی در قرآن در مورد مداخله خداوند در شرایط سخت زندگی وجود دارد که مایه تسلی و امیدواری برای فرد متوکل است.

۴. داشتن نقش فعال در زندگی

مطالعه دقیق آیات و احادیث نشان می‌دهد توکل پسندیده که قرآن آن را به عنوان صفت برجسته انبیاء و مؤمنین شمرده است هرگز با کوشش برای رسیدن به مطلوب منافاتی ندارد؛ بلکه عین کوشش است.

در قرآن، اقدامات لازم برای رسیدن به نتیجه مطلوب سفارش

شده ولی نتیجه نهایی به خواست خدا واگذار شده است. احادیثی که از پیشوایان اسلام به ما رسیده است نیز بر کوشش فرد تأکید می کنند و مسلمانان را به کوشش و فعالیت و برنامه ریزی در حین توکل به خداوند ترغیب می نمایند.

عربی به حضور مبارک حضرت پیامبر ﷺ رسید، حضرت از او پرسیدند که شترت را چه کردی؟ اعرابی گفت: «به خدا توکل نموده و آن را در بیابان رها نمودم».

حضرت فرمودند: **أَعْقِلْهَا وَ تَوَكَّلْ**
شترت را ببند و به خدا توکل کن.^۷

رابطه توکل با فرزند آوری

حالا که با توکل و مولفه های آن آشنا شدیم، شاید بد نباشد یک بار دیگر به همان جایی برویم که مجموعه را شروع کردیم: «ترس» در روایات شعارهای مختلفی برای توکل کنندگان آمده است:

۵. توکلت علی الحی الذی لایموت^۸

۶. توکلت علی القادر العلی الاعلی^۹

۷. توکلت علی القادر القاهر العلی الصمد^{۱۰}

۸. لا قوۃ الا بالله توکلت علی الله^{۱۱}

حال خودتان قضاوت کنید: با وجود توکل واقعی بر خدای قادر متعال، آیا ترسی باقی می ماند؟ خواه این ترس مادی باشد یا معنوی، ترس از بی پولی باشد یا عدم تربیت صحیح، ترس از زایمان باشد یا نبود امکانات تحصیلی و بهداشتی...

۸. بحار الانوار ج ۷۶ ص ۴۲۹

۹. بحار الانوار ج ۹۸ ص ۸۱

۱۰. بحار الانوار ج ۹۸ ص ۵۷

۱۱. بحار الانوار ج ۴۳ ص ۹۳

مقصر کیست؟
+
حرف آخر

مقصر

واقعا مقصر وضعیت فعلی که برای جمعیت ایران و آینده آن پیش آمده کیست؟

حاکمیت که نظارت مناسبی برای شعارهای تنظیم خانواده و مدت زمان ادامه این سیاست نداشته است؟

مشکلات اقتصادی و فرهنگی که به عدم تمایل خانواده ها به افزایش جمعیت دامن زده است؟

والدین که محیط و مختصات و زیبایی های دوره ای که خود در آن پرورش یافته اند را فراموش کرده و به کم فرزندی روی آورده اند؟

تغییر سبک زندگی، شامل: آپارتمان نشینی، اشتغال زنان، سزارین های بی دلیل و زندگی های مسرفانه که موجب شده بسیاری از نگرانی های والدین بی پاسخ بماند.

حرف آخر

مقصد چیست؟
سرف آتورا

در چند مدت اخیر چه در حوزه قانون گذاری و چه در حوزه فرهنگ سازی مطالب زیادی درمورد افزایش جمعیت به گوش می رسد. عده ای با اعتقاد راسخ به اهمیت این موضوع ، بدان می پردازند و اندکی نیز سوار بر موج شده اند و متاسفانه دیده می شود که نه تنها تبلیغ مؤثری انجام نمی دهند بلکه گاهی به ضد هم تبلیغ می کنند.

ما در این کتابچه سعی کردیم فارغ از بسیاری مؤلفه های سیاسی، امنیتی، جمعیت شناسی و... حتی الامکان فقط از دید دینی و تربیتی به این مساله نگاه کنیم.

امیدواریم تلاش ما قدمی هرچند کوچک برای تحقق آموزه های دین باشد. منتظر دریافت نظرات شما هستیم

ارسال انتقادات و پیشنهادات :

شماره پیامک :

۳۰۰۰۷۱۶۰۰۰

شماره تماس :

۰۹۱۹۱۴۹۱۴۱۸

موسسه اندیشه کوشر

کانون تخصصی فرزندآوری و افزایش جمعیت

<https://eitaa.com/andishekosar>

دیگر آثار از این مجموعه :

